

פרשת כי תבוא

והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלוקיך נותן לך נחלה וירשתה וישבת בה (כו, א)

מה שאמרה תורה צ"ב, דאם זה מתנה אין זה נחלה, ואם זה נחלה אין זה מתנה.

סתירה דומה, חוזרת על עצמה בדברי הכתוב (פסוק ב), דכתי' 'אשר תביא מארצך אשר ה' אלוקיך נותן לך', ד'מארצך' משמע שהיא כבר שלך 'ואשר ה' אלוקיך נותן לך' משמע שלא היה שלך אלא ה' עתה נותן לך.

דקדוקים אלו יבוארו, ע"פ מה דמצינו בגמ' (שבת פח, א) דלבני ישראל יש טענת מודעא על אי קיומם את התורה בגלל שקבלוה באונס שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית. וידועה קושית הרשב"א, דא"כ מדוע נענשו בני ישראל והלוא טענת מודעא איכא בידם, ותי' הרשב"א, דמ"מ את ארץ ישראל קיבלו רק בתנאי שישמרו את התורה, כדכתי' 'לתת להם נחלת גויים בעבור ישמח חלקיו', ועל כך נענשו וגלו מן הארץ על שלא קיימו בה את התורה, והדרא טענת המודעא.

אך הקשו על כך, דהלוא הארץ היא ירושה מאבותינו ואף מצינו דבנות צלפחד נטלו פי שנים מצד בכורה, וא"כ כיצד ניתן לומר דקיבלו את הארץ בתנאי שקיימו את התורה והלוא מוחזקת היא להם מאבותיהם,

ויש לתרץ עפמש"כ התוס' (ר"ה יג, א ד"ה ולא) דהירושה היא על עצם הקרקע אבל לא על כל מה שנוסף בה מחמת שזרעו בה.

נמצא לפ"ז, דגוף הארץ מה שהיתה בימי אברהם אבינו הוי ירושה מאבותיהם, אבל התוספת שנטעו וזרעו וכל מה שבנו בה אח"כ, בכ"ז ליכא ירושה, ובתוספת זו זכו רק בתנאי שישמרו חוקיו, ובגין כך נענשו על שלא שמרו את התורה.

עפ"ז יפורש היטב לשון הכתוב 'אשר ה' אלוקיך נותן לך נחלה' דאית ביה גם מתנה וגם ירושה, 'וירשתה וישבת בה' דהירושה היא 'בה' בגוף הארץ, אבל כל מה שנתוסף על גוף הארץ הוי מתנה.

ולכך המשיך הכתוב ואמר 'אשר תביא מארצך' כלומר מארצך שהיא ירושה לך, 'אשר ה' אלוקיך נותן לך' היינו כל מה שנתוסף על גוף הארץ, שניתן לך במתנה מהקב"ה.

מקור: החיד"א